

DE OORLOG, 30 juli 1914
[Het Nieuws van den Dag, No. 13694]
[Donderdag 30 Juli 1914.]

Inhoudsopgave 30 juli 1914

[Het Nieuws van den Dag, No. 13694]	1
NEUTRALITEITSVERKLARING.	1
De Fransche President.	3
Prins Hendrik.	3
Nederland en de crisis.	3
Waakzaamheid.	3
Het eerste schot te... Tiel.	3
Ongepaste grap.	4
Bemiddelingspogingen.	4
Ruslands houding.	4
In Oostenrijk-Hongarije.	5
De financieele crisis.	5
De sociaaldemocraten.	5
Een Servische majoor.	6
In Engeland.	6
In Duitschland.	6
In Frankrijk.	6
De Oorlog.	6
Als een lijder aan een levensgevaarlijke ziekte	6
Misschien zijn de berichten over Rusland's mobilisatieplannen	7
De oorlogsverklaring heeft inderdaad den toestand	7
Hoogst belangwekkend is het de houding der Britsche pers	8
Zoo blijft, na al wat men van de crisis leest en denkt,	9
De socialistische betooging, gisteravond in Brussel gehouden,	9

5

BINNENLANDSCH NIEUWS.

UIT DE STAATSCOURANT.

NEUTRALITEITSVERKLARING.

De St.-Ct. No. 176 bevat een kennisgeving van de ministers van buitenlandsche zaken, van justitie, van marine, van oorlog en van koloniën, daartoe door Hare Majesteit de Koningin gemachtigd, dat de Nederlandsche regeering in den tusschen de met Nederland bevriende mogendheden Oostenrijk-Hongarije en Servië uitgebroken oorlog, volstreekte onzijdigheid zal in acht nemen en dat ter handhaving van die onzijdigheid de volgende bepalingen zijn vastgesteld:

15 Art. 1: Binnen het rechtsgebied van den Staat, omvattende het grondgebied van het Koninkrijk in Europa benevens de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen, worden geenerlei vijandelijkheden toegelaten, noch mag dat gebied als basis voor vijandelijke operaties worden gebruikt.

20 Art. 2: Noch bezetting van eenig deel van het rechtsgebied van den Staat door een oorlogvoerende noch het doortrekken van dit gebied te land door tot een der oorlogvoerenden behorende troepen of convooien van munitie of levensmiddelen wordt toegelaten, noch het doortrekken van het binnen de territoriale wateren gelegen Nederlandsche watergebied door oorlogsschepen of daarmede gelijkgestelde vaartuigen der oorlogvoerenden.

25 Art. 3: Troepen of militairen, behorende tot of bestemd voor de oorlogvoerenden, komende binnen het gebied van den Staat te land, worden onmiddellijk ontwapend en tot het einde van den oorlog geïnterneerd. Oorlogsschepen of daarmede gelijkgestelde vaartuigen van een oorlogvoerende, welke handelen in strijd met de voorschriften van art. 2, mogen voor het einde van den oorlog dat gebied niet verlaten.

30 Art. 4: Oorlogsschepen of daarmede gelijkgestelde vaartuigen van een oorlogvoerende zullen niet binnen het rechtsgebied van den Staat worden toegelaten.

Art. 5: Het bepaalde in het vorige artikel is niet van toepassing op:
1o. oorlogsschepen of daarmede gelijkgestelde vaartuigen van een oorlogvoerende, welke wegens averij of wegens de gesteldheid der zee genoodzaakt zijn eene der havens of reeden van den Staat binnen te loopen. De schepen zullen weder moeten vertrekken zoodra de omstandigheden, welke het binnenloopen noodzakelijk maakten, hebben opgehouden te bestaan,
35 2o. oorlogsschepen en daarmede gelijkgestelde vaartuigen van een oorlogvoerende, welke uitsluitend gebezigd worden voor eene godsdienstige, wetenschappelijke of
40 menschlievende zending.

Art. 6: Oorlogsschepen of daarmee gelijkgestelde vaartuigen van een oorlogvoerende mogen in de havens en op de reeden van den Staat hunne averijen slechts in zooverre herstellen als voor de veiligheid van de vaart onmisbaar is, en mogen niet op

45 Art. 7: Oorlogsschepen of daarmee gelijkgestelde vaartuigen van een oorlogvoerende, welke zich bij het uitbreken van den oorlog binnen het rechtsgebied van den Staat mochten bevinden, zijn gehouden te vertrekken binnen 24 uren na de afkondiging dezer bepalingen.

50 Art. 8: Oorlogsschepen of daarmee gelijkgestelde vaartuigen van een oorlogvoerende, genoemd in art. 5 en artikel 7, mogen zich in de havens en op de reeden van den Staat niet verder van levensmiddelen voorzien dan om hunnen voorraad aan te vullen tot hunnen normalen voorraad in vreedstijd.

55 Evenzeer mogen zij geen brandstof innemen dan tot eene hoeveelheid noodig om, met inbegrip van den nog aanboord aanwezigen voorraad, de naaste haven van hun eigen land te bereiken.

Eén zelfde schip mag niet wederom van brandstof voorzien worden dan nadat ten minste drie maanden sedert eene vroegere aanvulling binnen het rechtsgebied van den Staat zijn verstreken.

60 Art. 9: Een prijs mag in het rechtsgebied van den Staat alleen worden binnengebracht wegens onzeewaardigheid, slechte gesteldheid der zee gebrek aan brandstof of aan levensmiddelen.

65 Zij moet weder vertrekken zoodra de oorzaak, die het binnenloopen heeft gerechtvaardigd, is vervallen. Indien zij zulks niet doet, zal haar het bevel kenbaar gemaakt worden om onmiddellijk te vertrekken; ingeval zij daaraan geen gevolg geeft, zal gebruik gemaakt worden van de middelen die beschikbaar zijn om de prijs met hare officieren en hare bemanning vrij te laten en de bemanning, door den prijsmaker aan boord geplaatst, te interneeren.

Art. 10: Het is verboden binnen het rechtsgebied van den Staat ten behoeve der oorlogvoerenden strijderskorpsen te vormen of aanwervingsbureaux te openen.

70 Art. 11: Het is verboden binnen het rechtsgebied van den Staat op oorlogsschepen of daarmee gelijkgestelde vaartuigen van een oorlogvoerende dienst te nemen.

75 Art. 12: Het is verboden binnen 't rechtsgebied van den Staat ten behoeve van een oorlogvoerende vaartuigen voor militaire doeleinden bestemd uit te rusten, te bewapenen of te bemannen of zoodanige vaartuigen aan een oorlogvoerende toe te voeren of te verschaffen.

Art. 13: Het is verboden binnen het rechtsgebied van den Staat aan oorlogsschepen of daarmee gelijkgestelde vaartuigen van een oorlogvoerende wapenen of munitieën te verstrekken, alsook om hun op eenigerlei wijze behulpzaam te zijn in de vermeerdering hunner bemanning of uitrusting.

80 Art. 14: Het is verboden binnen het rechtsgebied van den Staat, zonder voorafgaande machtiging der bevoegde autoriteit ter plaatse, aan oorlogsschepen of daarmee gelijkgestelde vaartuigen van een oorlogvoerende herstellingen aan te brengen en levensmiddelen of brandstoffen te verstrekken.

85 Art. 15: Het is verboden binnen het rechtsgebied van den Staat mede te werken tot het onttakelen of herstellen van prijzen, behalve voor zooveel noodig om ze zeewaardig te maken, zoomede prijzen of prijsgoederen te koopen, in ruil of ten geschenke aan te nemen of in bewaring te hebben.

90 Art. 16: Onder het rechtsgebied van den Staat is mede begrepen de kustzee tot op een afstand van 3 zeemijlen van 60 in den breedtegraad gerekend van de laagwaterlijn. Voor zooveel de baaien aangaat, wordt die afstand van drie zeemijlen gemeten van eene rechte lijn, dwars door de baai getrokken zoo dicht mogelijk bij den ingang op het eerste punt, waar de opening dor baai geen tien zeemijlen van 60 in den breedtegraad te boven gaat.

95 Art. 17: Verder wordt de aandacht gevestigd op verschillende op deze zaken geldende wettelijke bepalingen zoowel voor Nederland als voor de koloniën in Oost en West. Mede wordt de aandacht van scheepsbevelhebbers, reeders en inladers gevestigd op het gevaar en de nadeelen, waaraan zij zich zouden blootstellen door werkelijke blokkade der oorlogvoerenden niet te eerbiedigen, dan wel oorlogscontrabande of militaire dépêches (tenzij in den regelmatigen postdienst) voor de oorlogvoerenden te vervoeren of andere transportdiensten voor hen te verrichten.

100 Zij die zich aan zoodanige handelingen zouden schuldig maken, zouden aan alle daaruit voortvloeiende gevolgen onderworpen blijven, zonder te dien aanzien op eenige bescherming of tusschenkomst van de Nederlandsche regeering aanspraak te kunnen hebben.

105

De Fransche President.

Reuter seint ons uit Parijs:

Ter hoogte van de Nederlandsche kust heeft President Poincaré een telegram gezonden aan Koningin Wilhelmina.

110

Prins Hendrik.

De Prins kreeg te Christiana het Grootkruis der St. Olaforde van Noorwegen.

Tweede Blad.

115

Nederland en de crisis.

De Nederlandsche regeering heeft de bij oorlogstoestand gebruikelijke onzijdigheidsverklaring uitgevaardigd (zie "St.-Ct.").

120

De Amsterdamsche Gemeenteraad nam gisteren een motie in het belang van den vrede aan (zie raadsverslag).

Hedenvoormiddag werd in verband met den toestand in Europa aan het departement van marine met en onder leiding van den minister van marine een gemeenschappelijke bespreking gehouden tusschen de commandanten van de marine te Amsterdam, Hellevoetsluis en Willemsoord, den chef van den marinestaf, den chef en den sous-chef van den generalen staf der landmacht en de hoofden der militaire afdeelingen aan het departement van marine.

125

Enkele bladen wisten te berichten, dat de Duitsche officieren, die in Domburg vertoeven, teruggeroepen zijn. Doch de "Midd. Cl." kan mededeelen, dat dit niet het geval is. Wèl zijn enkele Duitsche officieren teruggegaan, maar uit eigen beweging, en hoewel een van hen bericht kreeg, dat het niet noodzakelijk was. Eenige reserve-officieren kregen telegrafisch de mededeeling, dat zij gerust nog konden blijven.

130

Uit Noordwijk-aan-Zee en Katwijk-aan-Zee vertrokken Dinsdag onderscheidelijk 200 en 40 badgasten. Gisteren ook vertrokken vele Duitsche en andere buitenlandsche families.

135

De oorlogsgeruchten berokkenen ook veel kwaad aan het bloembollenvak. De verzendtijd van de bollen door geheel Europa staat voor de deur, maar tal van berichten komen in uit het buitenland, dat men voorloopig niet moet leveren. De oorlog van 1870 brak ook in dezen tijd uit en heeft het bloembollenvak veel nadeel gedaan, echter zou zulks niet in vergelijking zijn van de schade die een Europeesche oorlog nu zou veroorzaken, daar de afzet sinds dien tijd is vertienvoudigd. De veilingen van bloembollen zijn begonnen, de prijzen zijn gedrukt.

140

145

Sigaren voor Servië zijn thans minder noodig. Op de Kon. Ver. van Ned. Sigarenfabrikanten "Trio", te Culemborg, zijn de sigarenmakers voor de keuze gesteld 's morgens van 8-12 uur te werken, of 62 man geheel ontslag. Zoo men weet, werkt deze fabriek voor de Servische regie. Hedenavond vergaderen de sigarenmakers hierover.

150

Waakzaamheid.

— Woensdagmiddag wilde, zoo meldt onze correspondent te IJmuiden, een Duitsch gezelschap een film opnemen bij de semaphore. Te IJmuiden zou het slot spelen van een blijspel in drie deelen. Daarbij zou gebruik gemaakt worden van het vertrek van de "Gelria". Tijdens het maken van de voorbereidselen stonden geregeld officieren van het fort met hun kijkers naar het gezelschap gericht. Bij de spelenden was ook een persoon als cavalerie-officier verkleed. Toen de "Gelria" niet vertrok, maakte men ten slotte aan het eind van den Zuiderstrekdam de opname met behulp van het feit, dat juist een mailboot der Mij. "Nederland", de "Koningin der Nederlanden", voor de haven lag. Men was net gereed, toen twee politie-agenten verschenen. Het gezelschap werd ondervraagd en moest alle mogelijke bijzonderheden opgeven. Ook werd nog eens gedemonstreerd welk deel van de haven in beeld was gebracht, waaruit bleek, dat het fort er niet op stond. Nadat alles door de politie was opgenomen, mocht het gezelschap vertrekken. Het bleek ons later, dat de commandant van het fort de politie had verzocht een onderzoek in te stellen.

155

160

165

Het eerste schot te... Tiel.

— Toen een der ter bewaking bij het inundatiekanaal te Tiel aanwezige militairen een met scherp geladen geweer wilde ontladen, in de sluiswachterswoning, bleef de trekker aan de mouw haken, waardoor het schot afging. De kogel vloog door het dak heen,

170

gelukkig zonder ook verder onheil te veroorzaken. In de stad liep echter al spoedig het gerucht dat er geschoten was... in verband met den dreigenden internationalen oorlogstoestand.

175

Ongepaste grap.

- Een milicien van het 11e regiment, met verlof te Apeldoorn, is de dupe geworden van een in deze dagen ongepaste grap. Bij zijn ouders thuis was per post bericht gekomen, inhoudende de mededeeling, dat hij zich onverwijld, voorzien van alle uitrustingsstukken bij zijn verlof medegenomen, naar het gemeentehuis moest begeven, om daarna bij zijn wapen te worden ingelijfd. Door zijn moeder, die het bericht ontvinge toen de milicien zich in de werkplaats bevond, met deze mededeeling in kennis gesteld, spoedde hij zich in volle wapenrusting naar het gemeentehuis en keek niet weinig verwonderd, daar geheel alleen te wezen. Ten gemeentehuize konden de ambtenaren hem slechts mededeelen, dat de oproeping gefingeerd was. De politie is evenwel met deze flauwe aardigheid in kennis gesteld en zal wel trachten den bedrijver ervan aan zijn loon te helpen.

Derde Blad.

TELEGRAMMEN.

(REUTER'S AGENTSCHAP).

De Oorlog.

Bemiddelingspogingen.

PARIJS, 29 Juli. De minister van buitenlandsche zaken heeft hedenmorgen het bezoek ontvangen van den Duitschen gezant. Hedenavond zal de ministerraad vergaderen.

PARIJS, 29 Juli. Bij zijn terugkeer is de president met groote geestdrift verwelkomd. Men riep: "Leve Poincaré!", "Leve Frankrijk!" "Leve het leger!". De menigte wierp bloemen in het rijtuig van den president.

200

LONDEN, 29 Juli. Het Kabinet heeft meer dan twee uur vergaderd. Nadat de overige ministers waren vertrokken bleven Churchill, Grey en Holdone met Asquith nog eenigen tijd samen. Gedurende de zitting van het Kabinet bracht de Fransche gezant een bezoek op het departement van buitenlandsche zaken.

205

LONDEN, 29 Juli. In antwoord op een vraag omtrent de crisis zeide minister Asquith in het Lagerhuis : de toestand is zeer ernstig. Ik kan alleen verzekeren, dat de Britsche regeering alles in het werk stelt om het terrein van den strijd zooveel mogelijk beperkt, te doen blijven.

210

LONDEN, 29 Juli. In het hoogerhuis heeft Lord Morley heden verklaard dat alle mogendheden overleg plegen over de beste wijze om dien oorlog te beperken tot de rechtstreeks betrokken partijen.

PARIJS, 29 Juli. Aan de "Temps" wordt uit St.-Petersburg gemeld: Vanmiddag tegen halféén heeft de Oostenrijksch-Hongaarsche regeering aan de Russische regeering officieel kennis gegeven, dat Oostenrijk de integriteit van het Servische grondgebied zal ontzien en zich zelfs wenscht te onthouden van de bezetting van Belgrado.

Ruslands houding.

ST.-PETERSBURG, 28 Juli. De "Rjetsj" schrijft: Een ramp zou onvermijdelijk zijn, als Rusland op Oostenrijksch gebied marscheerde, maar oogenschijnlijk is Rusland dit niet voornemens. De Oostenrijksche opmerkingen over de nota van Servië zouden den grondslag kunnen vormen voor onderhandelingen met Rusland. En nu Oostenrijks's prestige gewaarborgd is door de oorlogsverklaring, zijn de voorwaarden voor het welslagen der bemiddeling gunstiger geworden.

225

BERLIJN, 29 Juli. Het wordt bevestigd, dat de Tsaar een telegram heeft gezonden aan den Keizer. Dit telegram kruiste zich met een van den Keizer aan den Tsaar.

230

LONDEN, 29 Juli. Reuter verneemt, dat gisteravond de gedeeltelijke mobilisatie van het Russische leger gelast is, en wel in het zuiden en zuidwesten. Dit brengt echter geenszins de verbreking der betrekkingen mede. Men bevestigt, dat eenige Europeesche mogendheden pogen tusschen beide naties te bemiddelen.

235

ST.-PETERSBURG, 29 Juli. De Tsaar heeft bevolen het besluit van dien ministerraad van den 5en April over de voorwaarden waaronder naamlooze vennootschappen onroerende

goederen in eigendom kunnen krijgen, zoomede over de beperking van de deelneming door Israëlieten aan naamlooze vennootschappen, voorloopig op te schorten.

240

ST.-PETERSBURG, 29 Juli. Vanmiddag is op initiatief van dien Bond van Slavische Vereenigingen in de Kazankathedraal een plechtige mis opgedragen, waar de overwinning voorde Slavische wapenen is afgesmeekt. De Servische gezant was er hij tegenwoordig, voorts vele leden van Slavische vereenigingen, militairen en studenten. Na de mis heeft de prior van de kathedraal een toespraak gehouden en den Servischen gezant een beeld overhandigd, om aan het Servische leger te zenden. De gezant heeft het beeld aan de in de kerk aanwezige Servisch officieren overhandigd.

245

Bij de uitgang is de gezant door een groote menigte geestdriftig toegejuicht. Daarop volgde een vaderlandslievende betooging. Het volkslied werd gezongen en "leve Servië" geroepen.

250

's Middags had een andere menigte met Russische vlaggen voor het Servische gezantschap betoogd, het volkslied gezongen en redevoeringen gehouden. Daarna is ook voor het Fransche gezantschap betoogd en "leve Frankrijk, leve Engeland" geroepen.

255

's Middags om vijf uur waren de betoogingen nog niet ten einde. Het grootste deel der betoogers bestond uit arbeiders en ambtenaren.

ST.-PETERSBURG, 29 Juli. De Tsaar heeft in een toespraak tot de leerlingen der marineschool o. m. gezegd: "Ik heb met het oog op de ernstige gebeurtenissen, die Rusland thans doorleeft, u bijeengeroepen. Vergeet, als gij straks dienst hebt te doen als officieren, niet wat ik u zeg: vertrouwt op God en op den roem en de grootheid van ons machtig vaderland." De leerlingen beantwoordden deze toespraak met geestdriftig hoera-geroep en werden daarna tot officieren benoemd.

260

ST.-PETERSBURG, 29 Juli. Het havenbestuur deelt mede, dat de vuurschepen voor Libau. het Luserfort en Sarysjef van hun ligplaatsen verwijderd zijn. De vuurtoren te Rensjer en de vuren bij Röngrund en Smultongrund zijn gebluscht. Bij Sebastopol zijn alle vuren en vuurtorens, behalve op de Chersonnesus, gebluscht. De vaart naar Sebastopol is bij nacht verboden.

265

In Oostenrijk-Hongarije.

270

WEENEN, 29 Juli. Het "Fremdenblatt" betoogt, in verband met beschouwingen in de internationale pers, inhoudende dat Oostenrijk aan de belangen van den vrede een grooten dienst had kunnen bewijzen, door Servië een langeren termijn voor de beantwoording van het ultimatum toe te staan, dat Servië drie termijnen heeft laten verstrijken zonder zich die ten nutte te maken, n.l.: 1e. van den moord te Serajewo tot de overhandiging van de nota; 2e. den termijn van 48 uur ter beantwoording dier nota; 3e. den termijn, verlopen tusschen het afbreken der diplomatieke betrekkingen en de oorlogsverklaring.

275

Oostenrijk heeft Servië derhalve herhaaldelijk gelegenheid gegeven den vrede te redden.

280

WEENEN, 29 Juli. Niet alleen in Weenen maar ook in alle provinciale hoofdsteden hebben de vaderlandslievende betoogingen vandaag het toppunt bereikt. Overal werden ovaties vol geestdrift gebracht aan den Keizer, het leger en den oorlog.

285

De financieele crisis.

LONDEN, 29 Juli. In het lagerhuis zeide minister Lloyd George vandaag, in antwoord op een vraag, of het niet wenschelijk zou zijn, dat de Bank van Engeland zich in verbinding ging stellen met andere banken ten einde stappen te doen om den tegenwoordigen financieelen toestand tegemoet te komen, dat hij overleg heeft gepleegd met het bestuur van de Bank van Engeland en de verzekering heeft gekregen, dat er op 't oogenblik in den financieelen toestand niets is, dat het doen van dergelijke stappen noodzakelijk of wenschelijk maakt.

290

De sociaaldemocraten.

295

BRUSSEL, 29 Juli. Op de socialistische vergadering heeft Jaurès verzekerd, dat de Fransche regeering den vrede wenscht en dat het de vredelievende bondgenoot is van Engeland. Het heeft Rusland aangespoord tot geduld en gematigdheid.

300

BRUSSEL, 29 Juli. Het internationaal socialistisch bureau heeft heden besloten het congres op 9 Augustus te Parijs in plaats van te Weenen te houden, met dezelfde agenda, waarbij in die eerste plaats de quaesties van den oorlog en het proletariaat zullen worden behandeld.

305 **Een Servische majoor.**

WEENEN, 29 Juli. De Zuid-Slavische "Korrespondenz" verneemt uit Saloniki: Zondag is hier een Servische officier met zijne vrouw in een hotel aangekomen. Hij noemde zich majoor Bajakovic. Personen, die dezen Servischen officier hier vroeger hebben gekend, hebben met zekerheid vastgesteld, dat hij niemand anders was als majoor Vojo Tankovic, dezeflde wiens onmiddellijke gevangenneming in de nota van Oostenrijk aan Servië werd geëischt en omtrent wien in het antwoord van Servië werd verzekerd, dat hij nog denzelfden avond gearresteerd zou worden.

In Engeland.

315 MALTA, 29 Juli. De Engelsche Middellandsche Zee-vloot moet morgen hier aankomen. Men treft met grooten ijver voorbereidende maatregelen dat de vloot onmiddellijk na haar aankomst kolen en levensmiddelen aan boord neme.

LONDEN, 29 Juli. Minister Churchill is vanavond door den Koning ontvangen.

320

In Duitschland.

BERLIJN, 29 Juli. De Duitse vloot is teruggekeerd in haar havens: de Noordzeevloot kwam gisteravond in Wilhelmshafen, de Oostzeevloot vanmorgen vroeg in Kiel.

325 STRAATSBURG, 29 Juli. De "Straatsburger Post" meldt, om verkeerde berichten tegen te gaan dat in den nacht van 30 op 31 dezer een reeds lang voorgenomen manoeuvre in de omgeving van Straatsburg zal worden gehouden. De burgerij moet zich dus door het kanongebulder niet ongerust laten maken.

330 **In Frankrijk.**

DUINKERKEN, 29 Juli. Poincaré is om halftien aangekomen en dadelijk naar Parijs gestoomd, waar hij om kwart over één hoopte aan te komen.

335 PARIJS, 29 Juli. Een radiogram van boord van de "France" van 27 dezer vertelt, hoe een Duitse torpedoboot – vermoedelijk de "Magdeburg" – ter hoogte van de Kieler Baai de "France" op één mijl afstand passeerde en met 21 kanonschoten salueerde. De "Jean Bart" antwoordde. Poincaré heeft aan de koningen van Denemarken en Noorwegen geseind, dat hij tot zijn spijt hel beraamde bezoek niet brengen kan, maar dat hij hoopt het spoedig te kunnen brengen.

340

NEUKIRCHEN A/D SAAR, 29 Juli. Bij Wiebelskirchen is gisteravond een tweedekker neergedaald met een Franschen burgerlijken vlieger, die naar hij zeide, terugkeerde van de Oostenrijksche grens naar Frankrijk. Hij zeide, dat hij gisteravond opgestegen was om naar Frankrijk te vliegen, maar dat hij door den mist en tegenwind het spoor bijster was geraakt, zoodat hij in deze streek moest landen. Bij de doorzoeking van zijn vliegtuig werd niets verdachts gevonden en het werd niet bewezen dat een tweede inzittende dadelijk na de daling gevluht was. De vlieger blijft onder bewaking in het hotel totdat uit de plaats, waar hij opgestegen heet te zijn, bevestiging is gekregen van zijn verhaal.

350

Vierde (laatste) Blad.

BUITENLANDSCH NIEUWS.

De Oorlog.

Als een lijder aan een levensgevaarlijke ziekte

355 is thans Europa, van uur op uur geslingerd tusschen hoop en vrees: vrees voor de onzegbaarste aller rampen, die de menschheid in eeuwen en eeuwen getroffen hebben. Want gunstige en ongunstige berichten wisselen elkander af, en 't is alsof heel Europa den adem inhoudt in bange afwachting op wat het volgende uur brengen zal. Twee ongunstige berichten – om nog maar te zwijgen van de tallooze verontrustende geruchten, die wij liever niet vermelden, omdat ze niet te controleeren zijn – maken de spanning, die al niet veel meer verduren kan, nog geduchter: het eerste, dat Belgrado door Oostenrijksch-Hongaarsche troepen genomen zou zijn, het tweede dat Rusland is overgegaan tot gedeeltelijke mobiliseering van zijn leger in het zuiden en zuidwesten.

365 Met die inneming van Belgrado is het zonderling gesteld: officieel geseind is ze niet, niet door Reuter en niet door een of anderen dagblad-berichtgever, maar de *Kölnische Zeitung* van dezen morgen heeft een bericht uit Boedapest, meldend dat plakaten, aangeplakt in de Hongaarsche hoofdstad, bijzonderheden melden over de bezetting van Belgrado: twee luitenants zijn daarbij licht gewond; het 68e en 44e

370 regiment infanterie betraden het eerst den Servischen grond; de bevolking van
Belgrado was uit de stad gevlucht tot op een 30 à 40,000 menschen, en van de
overheidspersonen was alleen maar de burgemeester achtergebleven, en deze vroeg aan
den luitenant, die vooraan den troep marcheerde, om leven en vermogen der inwoners te
eerbiedigen; de luitenant antwoordde dat geen vreedzaam burger één haar gekrenkt zou
375 worden; 's middags waren alle gewichtige punten der stad bezet en daarop werd de
Hongaarsche oorlogswet toepasselijk verklaard in Belgrado.
Wat zullen de gevolgen zijn van deze eerste Oostenrijksch-Hongaarsche oorlogsdaad?
Want dat is de bezetting der Servische hoofdstad, die vermoedelijk het antwoord is
geweest op het laten stuk vliegen van de brug over de Save door de Serviërs. Het
380 behoeft nauwelijks betoog dat het gevaar voor den wereldbrand er alweer een stap door
nader gekomen is, maar toch zij men voorzichtig en verlieze hiermee niet alle hoop,
want evenals de oorlogsverklaring was ook deze daad van Oostenrijk-Hongarije voorzien
en het is niet onmogelijk, dat de toestand der crisis er geen wijziging door
ondergaat. Er is zelfs een bericht geweest, dat minister Sasonof in een onderhoud met
385 den Oostenrijkschen gezant in Petersburg te kennen heeft gegeven, dat Rusland er niet
over denkt de bezetting van Belgrado als een casus belli op te vatten en dat bij een
verder voortrukken op Servisch gebied door de Oostenrijksche troepen Rusland een
afwachtende houding zou aannemen. Als dit bericht waar is – en men zegt dat het
bevestigd is door het Russische gezantschap in Parijs – dan mag men wellicht hopen,
390 dat juist na die mededeeling Oostenrijk tot de bezetting der Servische hoofdstad is
overgegaan en dat het gedraald heeft met deze zoo voor de hand liggende oorlogsdaad,
omdat het niet zeker was, dat zij geen aanleiding zou geven tot het conflict met
Rusland, hetwelk – men vergete dit vooral niet – Oostenrijk toch waarlijk niet kan
wenschen. Ja, er zijn zelfs optimisten, die de bezetting van Belgrado als een
395 uitkomst zouden beschouwen – 't is de Petersburgsche *Temps*-correspondent, die deze
meening verkondigt – omdat hierdoor Oostenrijks prestige gehandhaafd zou zijn en
Engeland gelegenheid zou hebben om met een tweede voorstel tot bemiddeling voor den
dag te komen, 't geen dan in Berlijn een beter onthaal zou vinden dan het eerste.
En al willen wij ons niet tot dit optimisme laten verleiden, er blijkt toch uit, dat
400 de bezetting van Belgrado niet noodzakelijk de tusschenkomst van Rusland met al haar
schrikwekkende gevolgen meebrengen moet.

Misschien zijn de berichten over Rusland's mobilisatieplannen

nog wel zoo ernstig als die over de bezetting van Belgrado, want, gelijk wij gisteren
405 reeds schreven, het gevaar dreigt van dien kant: indien Duitschland zeker meent te
weten, dat Rusland heimelijk zijn legers tegen Duitschland mobiliseert, dan kan het
genoopt worden dadelijk Frankrijk aan te vallen wellicht via België en Holland:
vandaar de volkomen gerechtvaardigde maatregelen tot bescherming onzer neutraliteit,
die door een Duitsch blad verkeerdelijk opgevat worden als een bewijs van Nederlands
410 nervositeit. Het schijnt dan ook dat het Londensche Reuter-bericht van gisteren: dat
Rusland is overgegaan tot gedeeltelijke mobilisatie, d. w. z. mobilisatie aan zijn
zuid en zuidwestelijke grens, in Berlijn een geduchte emotie te voorschijn heeft
geroepen. Die schrik verraadt zich in een Berlijnsch telegram aan de *Frankfurter*
luidend dat "de diplomatieke toestand, die voor een lokaliseering van het conflict
415 niet ongunstig was gesteld, sterk, ja wellicht noodlottig beïnvloed is geworden door
de berichten uit zekere bron, dat Rusland in het geheim mobilisatie-maatregelen op
groote schaal onderneemt; en dat het te duchten staat dat daardoor de
onderhandelingen verijdeld worden."
Dat klinkt waarlijk al heel leelijk, en we zullen maar hopen, dat de correspondent
420 ditmaal niet goed officieus ingelicht is geweest. Vaag zijn ook de geruchten, dat op
het vernemen van die Russische mobilisatie-geruchten de Deutsche ministerraad onder
's Keizers leiding in het Neues Palais te Potsdam bijeengekomen is om over Deutsche
maatregelen te beraden. Het is trouwens niet meer dan natuurlijk, dat die
ministerraad bijeenkwam, en het onderwerp van gesprek moet daar dan wel de vraag
425 geweest zijn, of Rusland's mobilisatie gewettigd is geweest door die van de Donau-
monarchie, dan wel of er de heimelijke bedoeling achter steekt om gereed te zijn voor
den oorlog met Duitschland, omdat in dat laatste geval Duitschland genoopt zou kunnen
zijn tot dadelijk optreden.

430 De oorlogsverklaring heeft inderdaad den toestand

niet nog kritieker gemaakt en men heeft haar vrij algemeen opgevat als een "geste"
van Oostenrijk om te laten zien, dat het niet op den ingeslagen weg kan teruggaan.
Maar er is niet mee gezegd – en dat blijkt ook uit de welwillende ontvangst van het
voorstel Grey door Graaf Berchtold – dat de Donau-monarchie niet alsnog bereid zou
435 zijn tot een verklaring, waardoor het Rusland mogelijk zou worden gemaakt het zwaard

in de scheede te houden. Dat Oostenrijk daar inderdaad toe bereid is, vernam men gisteren in Parijs: de regeering in Petersburg zou officieuze mededeeling van die in Weenen ontvangen hebben, dat de integriteit van het Servische grondgebied geëerbiedigd zal worden en dat Belgrado niet zal worden bezet. Zoo kan het natuurlijk niet juist geweest zijn, nu Belgrado wel bezet is, maar misschien is er toch wel iets dergelijks gezegd en in elk geval kan er nog voor gewerkt worden en schijnt er ook inderdaad voor gewerkt te worden. Trouwens – zoo betoogt heden de *Westminster Gazette* – een bloote verklaring van de Donau-monarchie is niet voldoende; verklaringen hebben niet veel om het lijf in de politiek en wij – Engelschen – hebben indertijd zelf wel verklaard geen veroveringen te wenschen toen wij in Zuid-Afrika troepen aan land zetten! De Oostenrijksche belofte of verklaring moet dus vergezeld gaan van waarborgen, dat de uitslag van den veldtocht niet datgene zal zijn wat Rusland vreest en dat is: dat het evenwicht tusschen Slaven en Germanen te zeer in het nadeel der laatsten verstoord zal worden. Welnu, indien de Donau-monarchie dat wil en de mogendheden willen medewerken, dan zal het wel mogelijk zijn het gewenschte resultaat te bereiken.

In Rusland echter schijnt intusschen de oorlogstemming voor het eerst werkelijk onder het publiek doorgedrongen te zijn: de bekendmaking der oorlogsverklaring gaf aanleiding tot ontzaglijk geestdriftige manifestaties voor het Slavendom en tegen Germanen, en Oostenrijkers in het bijzonder, en een woord dat van den Tsaar afkomstig heet te zijn: "de handschoen is ons toegeworpen, wij nemen hem op" deed de ronde op aller lippen. Toch blijft de regeering correct en gereserveerd.

Ze heeft trouwens bij de vele andere redenen, die haar van den oorlog moeten terughouden, er naar men zegt nog een nieuwe bij gekregen: een revolutie zou in Polen uitgebroken zijn of althans dreigen. Men begrijpt hoe angstvallig de berichten daarover door de Russische censuur worden tegengehouden en daarom is ook al wat men hieromtrent leest ongemeen twijfelachtig en heeft minister Asquith gisteravond in het lagerhuis gezegd, dat hij er niets over vertellen kon; de geruchten zijn niettemin hardnekkig. De *Vossische Zeitung* bracht gisteren het eerst het bericht, dat in Warschau de geheele citadel in de lucht was gevlogen. Officieel werd de ramp toegeschreven aan een bliksemstraal, maar dat was onjuist: revolutionairen hadden hier de hand in het werk gehad. De ontploffing was geweldig en alle vensterruiten in een omtrek van twee kilometer sprongen stuk; brandweer en militairen waren dadelijk bij de hand, maar er volgden spoedig nieuwe ontploffingen, en het was gevaarlijk dichtbij te komen, want er ploften voordurend shrapnels uit elkander. Hoeveel menschen er bij om het leven kwamen wordt niet gemeld: daar pleegt zich trouwens de Russische overheid niet veel om te bekommeren.

Hoogst belangwekkend is het de houding der Britsche pers

gade te slaan in deze angstige dagen. Het behoeft geen betoog, dat Engeland's houding van ontzaglijk veel belang is, omdat Frankrijk niet goed zijn hulp aan Rusland belooven kan, als het zelf niet zeker is dat Engeland met zijn vloot de Fransche schepen beschermt tegen de Duitsche; afgezien nog van de heimelijke hoop van vele Franschen, dat Engeland ook nog een leger over zee zenden zal om de Franschen te land te helpen. Maar in Engeland schijnt een groot gedeelte der bevolking er al heel weinig voor te voelen, dat Engeland, dat bij een oorlog tusschen de vastelands-staten niets te verliezen heeft en veel te winnen, zijn schepen, geld en mannen zou gaan opofferen voor de vriendschap met Frankrijk, of, erger nog, ten gerieve van de Slaven en het Oosten van Europa en van de Russen, die in Engeland door velen; vooral door de liberalen, als de aartsvijanden, van het Vereenigd Koninkrijk worden aangezien. Men beschouwt in Engeland de crisis grootendeels nog als een continents-crisis en Sir Edward Grey zal vooral van zijn eigen partij veel moeten hooren, als hij op stuk van zaken wil meedoen, indien het werkelijk dezer dagen "losgaat". De linkervleugel der liberale pers komt daar onverholen voor uit: wij hebben geen verbond met Frankrijk – zegt ze – en nog veel minder een met Rusland; dat heeft Sir E. Grey een klein jaar geleden nog heel stellig in het parlement gezegd, en het zou een schandaal zijn als wij ons tegelijk met de anderen in den strijd mengden; onze taak is het toe te zien en ervoor te zorgen, dat Duitschland Frankrijk niet geheel en al vernietigt of niet terugdringt tot den rang van een tweederangs mogendheid; daarvoor moeten wij den loop van zaken afwachten en ons eerst in de aangelegenheid mengen, als de anderen gevochten hebben, maar wij, Engelschen, nog frisch zijn.

Zoo is het standpunt van een groot deel der liberale partij. Of het ook dat der regeering is, weten wij niet, maar wel opmerkelijk is het, dat in het straks aangehaalde artikel van de *Westminster Gazette* gesproken wordt over het gevaar, dat "de verreikende bondgenootslichten het Drievoudig en Tweevoudig Verbond zouden kunnen meesleepen". Met opzet blijkbaar wordt er niet gezegd: "het Drievoudig Verbond

en de Drievoudige Entente", juist om Engeland buiten het spel te houden, wijl dit geen bondgenootschappelijke verplichtingen op zich genomen heeft. En in elk geval bewijst dit, dat de *Westminster Gazette*, dat is dus vermoedelijk de Engelsche regeering, het niet onmogelijk acht, dat Engeland zich onthoudt, al wordt Frankrijk aangevallen. Natuurlijk neemt de conservatieve pers een andere houding aan, maar zij is geen regeeringspers en bovendien is ook onder conservatieve kringen naar het schijnt het eilandgevoel van den Brit zeer sterk en dat raadt hem in dit geval de volgende houding: "laten de mogendheden van het vasteland 't onder elkaar uitvechten; wij kunnen er buiten blijven en er ons voordeel mee doen."

Zoo blijft, na al wat men van de crisis leest en denkt,
de indruk de socialistische betooging, gisteravond in Brussel gehouden, moet geestdriftig en grootsch geweest zijn, er waren 6000 menschen opgekomen. Nederland werd vertegenwoordigd door Troelstra en dan waren er: Van der Velde, Jaurès, Keir Hardie, Rosa Luxemburg, de Rus Robanowits en vele andere grooten uit de internationale sociaal-democratie. Natuurlijk is het thema steeds: weg met het imperialisme, gevolg van het kapitalisme, dat thans het leven en levensgeluk van vele millioenen op het spel zet. De Rus trekt op tegen het Tsarisme, noemt dit de hoofdoorzaak van de huidige crisis en geeft te kennen, dat als de Tsaar, die zich voor zijn behoud op den oorlog steunen wil, dezen begint, de werklieden hun plicht zullen doen. Maar Jaurès laat optimistische toonen hooren: de Fransche regeering is oprecht vredelievend en werkt er bij de Russische ijverig op aan, dat zij zich onzijdig houde. Moge Duitschland ook matigend optreden tegenover Oostenrijk! ezelde: die van angstige onzekerheid en terecht wordt de opmerking gemaakt, dat "het zeker iets, wat niet wijzelf zijn en dat den oorlog maakt, sterk aan het opkomen is en wij onze hoofden koel en onze zenuwen in bedwang moeten houden, als wij door deze beproeving heen willen komen zonder ramp."
Helaas laten de koelheid van hoofd en kalmte van gemoed veel te wenschen over, 't geen zich allerwegen uit in de runs op spaarbanken en de financieele crisis, die zich, gelijk bekend, ook van ons land en onze stad heeft meester gemaakt, al worden er geduchte maatregelen van tegenweer genomen. Maar ook dit kan zijn lichtzijde hebben, want de opmerking van de *Daily News* was zeker niet onjuist: dat de geweldige financieele debacle, die reeds van dezen angst, voor oorlogsgevaar het gevolg is, wellicht meer dan motieven van hooger aard de verantwoordelijke mannen van den wereldoorlog zal terughouden. De Oostenrijksche regeering moet immers al tot noodmaatregelen haar toevlucht nemen om geld te krijgen voor het bedwingen van 't kleine Servië; hoeveel erger zal het zijn, wanneer zij met Rusland in strijd komt! En Rusland's financieele gesteldheid dan... Neen, inderdaad is ook in deze klinkende argumenten een grond van hoop gelegen.

De socialistische betooging, gisteravond in Brussel gehouden,
moet geestdriftig en grootsch geweest zijn, er waren 6000 menschen opgekomen. Nederland werd vertegenwoordigd door Troelstra en dan waren er: Van der Velde, Jaurès, Keir Hardie, Rosa Luxemburg, de Rus Robanowits en vele andere grooten uit de internationale sociaal-democratie. Natuurlijk is het thema steeds: weg met het imperialisme, gevolg van het kapitalisme, dat thans het leven en levensgeluk van vele millioenen op het spel zet. De Rus trekt op tegen het Tsarisme, noemt dit de hoofdoorzaak van de huidige crisis en geeft te kennen, dat als de Tsaar, die zich voor zijn behoud op den oorlog steunen wil, dezen begint, de werklieden hun plicht zullen doen. Maar Jaurès iaat optimistische toonen hooren: de Fransche regeering is oprecht vredelievend en werkt er bij de Russische ijverig op aan, dat zij zich onzijdig houde. Moge Duitschland ook matigend optreden tegenover Oostenrijk!